

Antarktida

Antarktida [antarktyda] je nejchladnější světadíl. Rozprostírá se kolem jižního pólu a je skoro celá pokryta ledem. Mrzne tam i v létě, proto tam žije málo zvířat: tučňáci, tuleni a velryby. Z lidí žijí v Antarktidě jen vědci na několika polárních stanicích. Od října do března mají polární den, kdy slunce nezapadá, od dubna do září polární noc, kdy slunce nevychází.

antilopa

Antilopy [antylopy] jsou štíhlí rychlonozí obyvatelé afrických stepí a pralesů, několik druhů žije také v Asii. Jsou příbuzné s kozami, ovci a buvolou. Pasou se v obrovských stádech a jsou hlavní kořistí velkých šelem – lvů, gepardů a hyen.

Arktida

Arktida [arktyda] je rozlehlá oblast kolem severního pólu. Na rozdíl od Antarktidy to není světadíl: neleží na pevnině, tvoří ji ledový příkrov Severního ledového oceánu. V kraji věčného sněhu a ledu žije jen málo živočichů – tuleni, mroži, lední medvědi, polární lišky a zajáci, v arktických vodách loví kosatky a velryby. Z lidí v Arktidě trvale žijí pouze Eskymáci neboli Inuité. Od dubna do září tam trvá polární den, od října do dubna polární noc. Zatímco v Arktidě panuje polární den, v Antarktidě je polární noc – a naopak.

asfalt

Asfalt je černá polotuhá hmota, která se získává v rafineriích při zpracování ropy. Používá se hlavně v silničním stavitelství. Vozovka pokrytá asfaltovým kobercem je hladká a dobře se po ní jezdí. Asfalt v horku měkne, proto se zpevňuje jemnou kamennou drtí.

Asie

Asie [ázije] je největší a nejlidnatější světadíl – obývá jej víc než polovina lidstva. Na severu se rozprostírá mrazivá Sibiř, na jihu leží tropické pralesy. Vysoko k nebi se tyčí Himálaj, nejvyšší pohoří světa. Čína, Indie, Japonsko a další asijské státy jsou země se starobytlou kulturou. Obohatily svět o řadu vynálezů, množství uměleckých skvostů a také o několik pozoruhodných náboženství. Největší část Asie patří Rusku, ale nejlidnatější jsou Čína a Indie – v každé žije miliarda obyvatel. V arabských zemích na Blízkém východě se těží velké množství ropy, většina asijských zemí však je zemědělská.

atom

Ještě v 19. století se vědci domnívali, že atom je nejmenší částička hmoty. Později zjistili, že se skládá z ještě menších částic: jádro atomu tvoří protony a neutrony, jeho obal elektrony. Skupiny atomů spojených do větších celků nazýváme molekuly. Atomy jsou nepatrné, ale je v nich ukryta obrovská energie; v atomových elektrárnách se využívá k výrobě elektřiny.

Austrálie

Austrálie je nejmenší a málo zalidněný světadíl na opačné straně zeměkoule. Proto říkáme Australanům protinožci. Jsou to většinou potomci přistěhovalců z Evropy i odjinud. Původních obyvatel, Australců s tmavou pletí, zbylo jen málo. Ve volné přírodě žije řada zvířat, která se jinde nevyskytují: klokani, koaly, ptakopyskové, ježury, pštrosi emu. Austrálie je obklopena tisíci ostrovů, kterým se říká Oceánie. Zatímco u nás v Evropě je den, obyvatelé Austrálie mají noc. A když my máme léto, u protinožců panuje zima.

Protinožci v Austrálii žijí velmi nezdravě – v létě v zimě, ve dne v noci pořád stojí na hlavě.

Naše auto na nás volá:
Cestování – to je škola,
dost už bylo zahálky.
Nasedejte, hoła, hoła,
ať se točí všechna kola,
láká mě to do dálky!

auto

Život bez aut bychom si už neuměli představit. Vůz poháněný parním strojem se objevil koncem 18. století, automobily s benzinovým motorem začaly jezdit v roce 1886. Osobní auta slouží k dopravě lidí, nákladní přepravují náklady. Motor, který spaluje benzin, naftu nebo plyn, pohání kola. K řízení slouží volant, k zastavení brzdy. Velké nákladní vozy, kterým říkáme kamiony, uvezou obrovské náklady. Vodu, mléko, pivo, benzin a naftu převážejí cisternová auta. Na automobilový podvozek se montují i jeřáby, rypadla a vrtné soupravy. Nevýhodou aut se spalovacími motory jsou škodlivé výfukové plyny, které zamořují ovzduší. Proto dnes vědci vyvíjejí nový typ motoru, který by místo benzínu a nafty spaloval vodík, případně jiné „čisté“ palivo.

autobus

Autobusy slouží k přepravě většího množství cestujících. Pohánějí je silné naftové motory. Autobusové linky jezdí v každém větším městě, vozí děti do školy a dospělé do práce. Dálkové autokary dopravují pasažéry na velké vzdálenosti. V některých městech jezdí vedle autobusů také trolejbusy, poháněné elektromotory. Na rozdíl od autobusů nezamořují ovzduší výfukovými plyny.